

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : งานวิจัยนี้ต้องการสืบสร้างภาพจักรวาลวิทยาสยามในกฎหมายตราสามดวง เพื่อให้เป็นกรอบวิเคราะห์คติกษัตริย์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อหาคติกษัตริย์ที่เป็นอุดมการณ์สูงสุดในกฎหมายตราสามดวง และเพื่อวิเคราะห์ที่มาของอำนาจทางการเมืองและกฎหมายในกฎหมายตราสามดวง

วิธีการ : โดยใช้แนววิเคราะห์โครงสร้าง-หน้าที่กับแนววิเคราะห์กระบวนการ ด้วยกรอบการวิเคราะห์จักรวาลวิทยาสยามอันประกอบด้วยพลังอำนาจพุทธ พราหมณ์ และ ผี ซึ่งมีกฎแห่งกรรมของพุทธศาสนาเป็นหลักการควบคุม

ผล : 1. อำนาจทางการเมืองและกฎหมายของกษัตริย์อยุธยามาจากไหน? ที่มาของอำนาจทางการเมืองในกฎหมายตราสามดวงมี 3 แหล่ง คือ (1) พุทธศาสนา กษัตริย์ถูกคัดเลือกด้วยความยินยอมพร้อมใจของราษฎรจากคุณสมบัติความสามารถที่จะทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยได้ (2) ศาสนาฮินดู กษัตริย์สืบเชื้อสายกษัตริย์มาแต่เดิม โดยมีฐานะเป็นเทพเจ้าด้วย (3) จารีตประเพณีท้องถิ่น การอาศัยบุญที่มีอำนาจและบารมีที่สั่งสมมา จนสามารถใช้กำลังยึดอำนาจได้จนเป็นใหญ่เหนือผู้อื่นได้ทั้งหมดก็ขึ้นเป็นกษัตริย์ได้ ที่มาของอำนาจกฎหมายมี 3 แหล่ง คือ (1) กฎระเบียบของจักรวาลอันศักดิ์สิทธิ์ที่มาจากกำแพงจักรวาล (2) พระไตรปิฎกในพุทธศาสนา (3) จารีตประเพณีท้องถิ่น

2. กษัตริย์อยุธยาใช้อำนาจนั้นไปอย่างไร? กษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดของรัฐ โดยผ่านการสนับสนุนของพระบรมวงศานุวงศ์และขุนนาง การแสดงอำนาจรัฐผ่านขนบธรรมเนียมพิธีกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงการสร้างและสะสมบุญในพุทธศาสนา การแสดงพลังอำนาจรัฐด้วยพิธีกรรมที่เสริมสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับกษัตริย์ด้วยพิธีกรรมทางพราหมณ์ ทั้งทางพระเกียรติยศ พระปรีชาสามารถ พระเดชานุภาพ พระบารมี การสร้างความอุดมสมบูรณ์ด้วยการให้กำลังใจจากการเสวยทายด้วยพิธีกรรมทั้งพราหมณ์และผี

3. กษัตริย์อยุธยาใช้อำนาจนั้นไปเพื่ออะไร? กษัตริย์สยามมีคติเทวราชาแต่เป็นแบบพุทธเรียกว่า พุทธเทวราชา โดยมีอุดมคติสูงสุดคือในฐานะเป็นพระอินทร์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติด้านพระกรุณา เน้นการใช้คุณธรรมเพื่อความยุติธรรมของสังคมและปกป้องคุ้มครองพุทธศาสนารองลงมาคือพระราม เป็นคุณสมบัติด้านพระเดช เน้นการใช้กำลังเพื่อปกครองและป้องกันภัยจากภายนอก และสุดท้ายคือพระเสื้อเมือง เป็นคุณสมบัติด้านพระคุณ เน้นการให้กำลังใจเพื่อความอุดมสมบูรณ์